

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

Кафедра кримінального процесу та криміналістики

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи
та міжнародної співпраці
Львівського національного університету
імені Івана Франка
доц. Різник С.В.**

«__» _____ 2022 року

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійна програма ОР «Бакалавр»**

Львів – 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Юридична психологія» для студентів за галуззю знань 08 «Право», спеціальністю 081 «Право», 2022 р.

Розробник:

Мазур Марта Романівна – доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, кандидат юридичних наук.

Жолнович Ігор Володимирович – доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, кандидат юридичних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кримінального процесу та криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка

(Протокол від « ____ » серпня 2022 року № ____)

Завідувач кафедри

кримінального процесу та криміналістики _____ **В.Т. Гор**

« ____ » _____ 2022 року

Схвалено Вченою Радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»)

Протокол від « ____ » _____ 2022 року № ____

« ____ » _____ 2022 року Голова _____ проф. В.М. Бурдін

© Жолнович І.В., Мазур М.Р., 2022 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 08 «Право»	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		4-й	4-й
Загальна кількість годин 135		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		16 год.	
		Практичні	
		32 год.	
		Самостійна робота	
		87 год.	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1,8:1

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів цілісних знань про предмет та структуру юридичної психології, її зміст, психологічні особливості поведінки людини у сфері відносин, які регулюються правом.

Основним завданням є розвиток у майбутніх юристів психологічної компетенції, необхідної для реалізації їх професійної діяльності. Дане завдання досягається шляхом: розширення та поглиблення знань, одержаних студентами на лекціях і в процесі самостійної роботи зі спеціальними джерелами; активізації їх мисленої діяльності в ході психологічного аналізу юридично релевантних ситуацій; закріплення навиків узагальнення юридичних фактів та виведення на їх основі психологічних закономірностей; побудови психологічного прогнозу розвитку ситуації або діяльності конкретного суб'єкта, що має значення у правовому аспекті; створення фундаменту для наступного самовдосконалення особистості та її постійного професійного розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- місце юридичної психології у системі психологічної науки та права, її предмет, історію розвитку; систему, основні поняття;
- загально психологічні та соціально-психологічні основи юридичної діяльності;
- основи кримінальної психології;
- психологію учасників кримінального провадження;
- психологічний зміст слідчої діяльності; психологічні особливості проведення окремих гласних слідчих (розшукових) дій;
- психологічний зміст судової діяльності та психологію учасників судового провадження;
- основи пенітенціарної психології.

Вміти:

- застосовувати методи юридичної психології у практичній діяльності;
- аналізувати психологічний зміст та структуру кримінального правопорушення;
- використовувати психологічні знання під час проведення гласних слідчих (розшукових) дій;
- використовувати психологічні знання у процесі судової діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 135 годин / 4,5 кредити ECTS.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, СИСТЕМА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Предмет та об'єкт юридичної психології. Історія розвитку юридичної психології. Завдання та методи юридичної психології. Система юридичної психології та загальна характеристика її напрямів. Зв'язок юридичної психології з іншими правовими науками. Тенденції розвитку юридичної психології.

ТЕМА 2. ПСИХІКА ЛЮДИНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА. ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ

Поняття та структура психіки людини. Поняття та система психічних процесів. Поняття, класифікація та властивості відчуттів. Поняття, види та властивості сприйняття. Закономірності сприйняття предметів, простору, часу та руху. Увага: поняття та види. Фактори, що визначають спрямованість уваги. Уява: поняття та види. Процеси пам'яті та прийоми активізації пам'яті учасників кримінального провадження. процесу. Мислення та інтуїція. Роль інтуїції в юрисдикційній практиці.

ТЕМА 3. ПСИХІЧНІ СТАНИ

Поняття та ознаки психічного стану. Поняття та класифікація емоцій і почуттів. Класи емоційних станів та групи почуттів. Стани емоційної напруги: поняття, значення та види тривоги (тривожності); поняття, значення, види та фази розвитку стресу; фрустрація: поняття та значення, афект (поняття, види та фази розвитку). Відмінність фізіологічного афекту від патологічного афекту. Поняття волі та етапи вольового процесу. Вольові риси юриста.

ТЕМА 4. ПСИХІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Поняття особистості. Види психічних властивостей особистості. Темперамент: поняття, типи, властивості та значення в юрисдикційній діяльності. Характер: поняття та риси. Вивчення характеру учасників кримінального провадження. Спрямованість у структурі особистості. Поняття мотиву та мотиваційна сфера особистості. Поняття, рівні та ступені здібностей.

ТЕМА 5. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ПРАВОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Психологічні аспекти правової соціалізації особистості. Психологічна характеристика правової свідомості. Психологічні аспекти правової поведінки. Її загальні ознаки та види. Сутність і загальні ознаки соціальних відхилень. Психологічна характеристика девіантної поведінки, її різновиди.

ТЕМА 6. ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Поняття, предмет і завдання кримінальної психології. Особистість злочинця (правопорушника), його психологічна характеристика. Структура особистості злочинця. Типи злочинців. Психологічні особливості злочинців різних категорій.

Злочинна поведінка та механізми її формування. Психологічні чинники та характеристика злочинної поведінки. Поняття злочинної групи та її психологічна характеристика. Психологія кримінального правопорушення.

ТЕМА 7. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ ОКРЕМИХ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поняття та психологічні основи організації слідчої діяльності. Психологічна структура слідчої діяльності, її загальна характеристика.

Психологічна характеристика особистості слідчого. Типи особистості слідчого. Психограма слідчого. Психологічні аспекти висунення слідчих версій. Психологічний вплив в слідчій діяльності.

Загальна психологічна характеристика учасників кримінального провадження. Особливості психології підозрюваного. Особливості психології потерпілого. Особливості психології свідка.

ТЕМА 8. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ ГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Психологічні основи проведення окремих гласних слідчих (розшукових) дій. Психологічні основи огляду місця події: етапи огляду місця події, характеристика особи злочинця за результатами огляду місця події та психологічні особливості діяльності слідчого. Психологічні основи обшуку: психологія пошукових дій та осіб, що беруть участь у слідчій дії. Психологічні основи слідчого експерименту. Психологічні особливості слідчого експерименту.

Психологічні основи допиту в конфліктній та безконфліктній ситуаціях. Обставини, які вказують на те, що допитуваний дає завідомо неправдиві показання. Психологічні прийоми викриття завідомо неправдивих показань. Психологія допиту окремих учасників кримінального провадження. Психологічні основи одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. Психологічні основи пред'явлення для впізнання (етапи, види, форми).

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЯ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття та психологічні основи судової діяльності. Психологічна структура судової діяльності, її загальна характеристика. Вивчення психології особистості судді та його діяльності. Психологічні основи внутрішнього переконання судді та особливості прийняття ним рішення.

Психологічні особливості суду присяжних.

Психологічні особливості судового процесу та окремих судових дій. Психологія сторони обвинувачення та сторони захисту. Судові промови та дебати: психологічний аспект. Психологія обвинуваченого. Останнє слово обвинуваченого.

ТЕМА 10. ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Поняття, форми та особливості використання спеціальних психологічних знань у кримінальному провадженні.

Участь спеціаліста – психолога у кримінальному судочинстві: завдання, значення та методика.

Психологічна консультація у кримінальному судочинстві: мета та завдання.

Поняття, види, предмет, об'єкт та значення судово-психологічної експертизи. Компетенція судово-психологічної експертизи. Компетенція комплексних психолого-психіатричних, медико-психологічних та психолого-мистецтвознавчих експертиз. Питання, які вирішує судово-психологічна експертиза щодо психічних процесів, психічних та емоційних станів і психічних властивостей особистості.

ТЕМА 11. ОСНОВИ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Поняття, предмет і завдання пенітенціарної психології. Психологія особистості засудженого. Типологія осіб, які відбувають покарання. Особливості проходження процесу адаптації засудженими; суб'єктивні та об'єктивні чинники адаптації до умов соціальної ізоляції. Колектив засуджених, його структура та психологічна характеристика. Психологічний супровід ресоціалізації засуджених.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		л	п	лаб	Інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7						
Тема 1. Предмет, завдання, система та методологія юридичної психології	14	2	2			10						
Тема 2. Психіка людини та її структура. Психічні процеси	11	2	2			7						
Тема 3. Психічні стани	8	1	2			5						
Тема 4. Психічні властивості особистості	8	1	2			5						
Тема 5. Основи психології правової соціалізації особистості та правової поведінки	12	-	2			10						
Тема 6. Основи кримінальної психології	14	2	4			8						
Тема 7. Основи психології слідчої діяльності та психології окремих учасників кримінального провадження	14	2	4			8						
Тема 8. Психологічні основи проведення окремих гласних слідчих (розшукових) дій	14	2	4			8						
Тема 9. Психологія судової діяльності	14	2	4			8						
Тема 10. Використання спеціальних психологічних знань у кримінальному провадженні	12	-	2			10						
Тема 11. Основи пенітенціарної психології	14	2	4			8						
Разом	135	16	32			87						

Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Предмет, завдання, система та методологія юридичної психології.	2	
2	Психіка людини та її структура. Психічні процеси	2	
3	Психічні стани	2	
4	Психічні властивості особистості	2	
5	Основи психології правової соціалізації особистості та правової поведінки	2	
6	Основи кримінальної психології	4	
7	Основи психології слідчої діяльності та психології окремих учасників кримінального провадження	4	
8	Психологічні основи проведення окремих гласних слідчих (розшукових) дій	4	
9	Психологія судової діяльності	4	
10	Використання спеціальних психологічних знань у кримінальному провадженні	2	
11	Основи пенітенціарної психології	4	
	Разом	32	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Предмет, завдання, система та методологія юридичної психології.	10	
2	Психіка людини та її структура. Психічні процеси	7	
3	Психічні стани	5	
4	Психічні властивості особистості	5	
5	Основи психології правової соціалізації особистості та правової поведінки	10	
6	Основи кримінальної психології	8	
7	Основи психології слідчої діяльності та психології окремих учасників кримінального провадження	8	
8	Психологічні основи проведення окремих гласних слідчих (розшукових) дій	8	
9	Психологія судової діяльності	8	
10	Використання спеціальних психологічних знань у кримінальному провадженні	10	
11	Основи пенітенціарної психології	8	
	Разом	87	

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Методи проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються кафедрою і здійснюються шляхом усного опитування студентів, проведення контрольних робіт, виконання завдань та вирішення задач із практичних проблем.

Проміжний контроль здійснюється шляхом проведення модуля (модульний контроль).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання шляхом проведення заліку. Форма проведення – письмова, усна, тестова тощо – затверджується кафедрою.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Практичні заняття Т1-Т11	Залік	Сума
50	50	100

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
			Залікова оцінка
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	
71-80	C	Добре	
61-70	D	Задовільно	
51-60	E	Достатньо	
0-50	FX	Незадовільно з правом перескладання	Незараховано
0-50	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набутих знань до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. **Юридична психологія.** Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (видання друге, доповнене і перероблене). Н. Р. Бобечко, І. В. Жолнович, М. Р. Мазур. Львів: Колір Про, 2018. 120 с.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

ЗАКОНОДАВСТВО

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EА%2F96-%E2%F0>

2. Кримінальний кодекс України 05.04.2001 р. № 2341-III. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіц. вісник України. 2012. № 37. Ст. 1370.

4. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

РЕКОМЕНДОВАНА СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. **Аршава І.Ф.** Юридична психологія: підручник. Дніпропетровський національний ун-т. - Д. : РВВ ДНУ : Видавництво ДНУ, 2008. 180 с.
2. **Бедь В.В.** Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти. К.: Каравел : Новий світ-2000 ; Л. : Магнолія плюс 2003. 376 с.
3. **Бочелюк В.Й., Денисова Т.А.** Кримінально-виконавча психологія. К.: Олді-Плюс, 2020. 630 с.
4. **Давидюк Н.М.** Юридична психологія: навч. посіб. Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Кафедра психології. - Чернівці : Рута, 2006. 100 с.
5. **Кацавець Р.С.** Пенітенціарна психологія. Навч. посіб. К.: Алерта, 2018. 110 с.
6. **Коновалова В.О.** Юридична психологія: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько. 2-е вид., перероб. і доп. Х. : Право, 2008. 240 с.
7. **Медведєв В.С.** Кримінальна психологія : підручник для студ. юрид. вищих навч. закладів. К. : Атіка, 2004. 368 с.
8. **Мухіна Г. В.** Юридична психологія: навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: Дакор, 2019. 236 с.
9. **Озерський І.В.** Юридична психологія (особливості відбору та підготовки фахівців-правоохоронців): наук.-практ. посіб.; Полтав. ін-т економіки і права. Київ : Талком, 2014. 181 с.
10. **Орбан-Лембрик Л.Е.** Юридична психологія: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Чернівці : Книги - XXI, 2007. 448 с.
11. **Основи загальної та юридичної психології:** навч. посіб. / [Н. Р. Бобечко, В.П. Бойко, І.В. Жолнович ін.] ; за ред. д-ра юрид наук, проф., акад. НАПрН України В. Т. Нора ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Київ : Ін Юре, 2014. 279 с.
12. **Психологія слідчої діяльності:** навчальний посібник / В.Г. Андросюк, О.М. Корнєв, О.І. Кудерміна та ін.: за заг. ред. Л.І. Казміренко. К.: Правова єдність, 2009. 200 с.
13. **Сабуров А.С.** Юридична психологія: навч. посіб. для студ. юрид. вузів та ф-тів. К.: ТП Пресс, 2003. 207 с.
14. **Чебоненко С. О.** Пенітенціарна психологія : навчальний посібник. / С. О. Чебоненко, О. С. Третяк. Чернігів, 2011. 219 с.
15. **Шепітько В. Ю.** Психологія судової діяльності: навч. посібник / В. Ю. Шепітько ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2006. 160 с.

16. **Юридична психологія:** навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ: КНТЕУ, 2015. 431 с.
17. **Юридична психологія:** підручник. Заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєв. К.: КНТ, 2007. 359 с.
18. **Юридична психологія.** Альбом схем з коментарями: навч. посіб.; заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва; Київський національний ун-т внутрішніх справ. Вид. 3-є, доопрац. та доп. - К: КНТ, 2008. 152 с.
19. **Юридична психологія.** Словник: навч. посібник; заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєв; Київський національний ун-т внутрішніх справ. Вид. 2-ге, уточнене та доп. К.: КНТ, 2008. 224 с.
20. *Brian H. Bornstein, Monica K. Miller* **Advances in Psychology and Law: Volume 4.** Springer; 1st ed. 2019 edition. 333 p.
21. *Robert Forbes* **Criminal Psychology: Understanding the Criminal Mind and Its Nature Through Criminal Profiling.** Kimmers Publishing, 2016.
22. *Stanton E. Samenow* **Inside the Criminal Mind (Revised and Updated Edition).** Crown; Revised, Updated edition, 2014. 403 p.
23. *Helen Gavin* **Criminological and Forensic Psychology 2nd Edition.** SAGE Publications Ltd; 2nd edition, 2016. 496 p.

9. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – www.rada.gov.ua
2. Єдиний державний реєстр судових рішень України – www.reyestr.court.gov.ua/
3. European Association of Psychology and Law: веб-сайт. URL: <https://eapl.eu/>
4. The American Psychology-Law Society: веб-сайт. URL: <https://apls.org/>